

Az utolsó selmeci főkamagróf családja

Mednyánszky Miklós: A Mednyánszky család
Széphalom Könyvműhely, Budapest, 2016

ZSADÁNYI ÉVA

A Széphalom Könyvműhely gondozásában jelent meg 2016-ban Mednyánszky Miklós *A Mednyánszky család* című műve. A család leghíresebb tagja a 19-20. században élt festő, *Mednyánszky László*. Az kevésbé ismert, hogy neves bányászok is voltak közöttük, és ez indokolja, hogy a *Bányászattörténeti Közleményekben* adjunk hírt a könyvről.

A szerző maga is bányamérnök, bár a könyv hátoldalán a bemutatása így szól: „*Kós Károly-díjas örökségvédelmi szakértő, egyebek mellett a népi építészet kutatója*”. Csupán a 128. oldal lábjegyzetében olvashatunk bányamérnöki végzettségéről.

A másik bányász családtag báró *Mednyánszky Dénes*, a selmeci bányai *Bányászati és Erdészeti Akadémia* igazgatója, egyben selmeci „fő bányagróf”, aki az utolsó volt ebben a tisztségben.

A család története *II. András* király uralkodásának idejéig, tehát a 13. századig nyúlik vissza.

Az eredeti családnév *Mezne*, később *Medne* és még egy-két változat, amíg eljutott a mai is használatos *Mednyánszkyig*. Hat ágát tartják számon az őseiknek.

Részletesen olvashatunk azokról a településekről – számuk 40 körüli – ahol rövidebb-hosszabb ideig éltek a család tagjai. Néhány példa: *Detrekő, Dunaföldvár, Licsérd, Szajol, Vágluka* és *Várpalota*.

A továbbiakban a nevezetes családtagokról szóló fejezetek következnek: volt közöttük katona, várkapitány, festőművész, pap és tudós férfiú, de szó esik *Berta* és *Margit* úrhölgyekről is.

Az egyik tudós férfiú a már említett „bányász”, *Mednyánszky Dénes* volt, aki 1830-ban született.

„*Gimnáziumi tanulmányait Pozsonyban végezte. Nevelője 1845-47 között Ipolyi Arnold, a későbbi beszercebányai, majd nagyváradi püspök tudós, az MTA igazgatóságának tagja volt. Ő szeretette meg vele a természettudományok világát, s ez egész életére kihatással volt.*” – olvashatjuk életrajzában.

Berlinben járt egyetemre, állam- és természettudományokat hallgatott. *Rómer Flóris* régész „*a történelem iránti érdeklődésére hatott*”. 21 évesen jelent meg első cikke *Földtani séta hazánk néhány érdekes vidékén* címmel. Később is rendszeresen publikált írásokat, például a *Bányászati és Kohászati Lapokban*, számuk a kéttucatot is meghaladja.

„*Számos tudós társaság vezetőjének megválasztották, ő volt az első, aki az Orvos-Természettudományi Egyesület folyóiratában (az egyesület elnökeként) magyar nyelven publikált 1864-ben.*”

Akadémiai székfoglalója a mészke hasznosításáról szólt.

„*Egy évvel a kiegyezés után selmeci főbányagróffá nevezik ki. Ez a hivatal abban az időben a legmagasabb állami bányászati tiszttség volt, lévén Selmecebánya a hazai bányászat központja és a bányászati oktatás fellegrára volt. ...Mint selmeci főbányagróf, ő lesz a selmeci Bányászati és Erdészeti Akadémia igazgatója is.*” A magyar oktatási nyelv bevezetése az ő nevéhez is fűződik.

„*Maga Mednyánszky is jelentősen kiveszi részét a geológus és bányászati tudományok művelésében.*”

Az ismertetett könyv hiánypótló genealógiai munka, mivel családi levéltári anyagokat dolgoz fel.

A könyvben többször említést nyer az a tény, hogy *Mednyánszky Dénes* naplót vezetett a családi szálak kibogozása során is. Ennek a naplónak, valamint a további kutatás eredményeinek felhasználásával a szerző megírta *Mednyánszky Dénesről* szóló könyvét is, s már csak a kiadón múlik, hogy mikor kerül a könyvesboltok polcaira. Érdeklődéssel várjuk megjelenését.

T a r t a l o m

Tanulmányok

- A belényesi uradalom és ércbányászatának helye
az Erdélyi Fejedelemség gazdasági kormányzatában
(1571–1613). (*Mátyás-Rausch Petra*) 3
- Az Erdélyi Fejedelemség bányászatának néhány tárgyi
emléke. (*Szemán Attila*) 31
- A bihari bauxit megismerésnek története (1913–1946).
I. rész. (*Tóth Álmos*) 60

Közlemények

- A rozsnói kőedény-manufaktúra. (*Sylvia Holečková*) 86
- Dr. Vitális István geológiai tárgyú csehszlovákiai utazásai
és jelentései a trianoni békediktátum (1920. 06. 04.),
illetve az első bécsi döntés (1938. 11. 02.) között.
(*Dr. Vitális György*) 92
- Kamenyitzky Rudolf, egy borszéki bányászcsalád
sarja (1917-1996). (*Farkas Aladár*) 106

Életmű

- Müller János, vaskohászatunk reformkori újítója.
(*Hadobás Sándor*) – *Melléklet: A Szepes megyei
vasiparról.* (*Müller János*) 116

Archívum

- A Mákvölgyi Bányauzem története 1956–1967. I. rész 145

Szakirodalom

- Az utolsó selmeci főkamagróf családja.
(*Zsadányi Éva*) 160

Ön-hibajelentés

Az első magyar nyelvű statisztikai szemléletű áttekintés Magyarország bányászatáról című, a legutóbbi *Bányászattörténeti Közleményekben* megjelent írásomban tévesen állítottam, hogy *Magda Pál* könyve nem szerepel *A magyar bányászat évezredes története IV. (A montanisztika magyarországi történetének forrásai és szakirodalma)* c. *Izsó István-összeállításban*. Kérem a szerző és az olvasók szíves bocsánatát!

Tóth Álmos

Hibaigazítás

Balassa Zoltán Kassáról a következő levéllel fordult a szerkesztőhöz 2017. szeptember 4-én:

„A minap olvastam el a *Bányászattörténeti Közlemények* XIII. számában *Kolesár Gabriella* szép írását id. *Batta Istvánról*. Régi kedves ismerősöm volt. Az írásban egy meglehetősen bizarr fordítási hibára leltem a 104. old. első sorában: *Szűz Mária mennybe-menetele gótikus püspöki templom helyett* azt olvastam: *Mennybe-fölvett Szűz Mária gótikus püspöki templom!* Jó lenne, ha valame-lyik következő Füzetükben ezt a hibát helyretennék.”

Üdvözlettel:

Balassa Zoltán”

Észrevételét köszönjük!

A szerkesztő

ORSZÁGOS MAGYAR BÁNYÁSZATI ÉS KOHÁSZATI EGYESÜLET

Rudabánya

ÉRCBÁNYÁSZATA

60 évvel ezelőtt, 1957-ben jelent meg az OMBKE kiadásában a *Rudabánya ércbányászata* című könyv, amely máig az egyik legjobb magyar üzemtörténeti monográfia.